

Met het verhaal over haar borstamputatie wil Angelina Jolie andere vrouwen oproepen zich te laten testen. De actrice is niet de enige bekende persoonlijkheid die zich na een diagnose opwerpt als rolmodel. Hoe belangrijk zijn die beroemdheden?

Fijn dat dit ook een celebrity kan overkomen

Sytske van Ialsum

Het ambassadeurschap van Rob is voor ons van essentieel belang om een groot publiek te bereiken', zegt woordvoerder Marcel Vergeer van de Hersenstichting Nadat presenterator Rob Trip in 2001 een herseninfarct kreeg, is hij zich gaan inzetten voor deze belangenorganisatie. Vooral de radio-spotjes waarin Trip werkgevers oproept om mensen met hersenleitsel in dienst te nemen, sorteren nog steeds effect, weet Vergeer.

"Die hebben een geweldige impact. Mensen gaan onmiddellijk bellen en worden donateur. Na een uitzending van het tv-programma 'Tijd voor Max' kregen we 1600 nieuwe donateurs. Aan het eind zat een filmpje waarin Rob zijn oproep deed. Daar reageerden 500 bellers op."

Behalve dat iedereen Trip kent en hij een wat Vergeer noemt 'neutraal karakter' heeft, is hij om nog een andere reden een goed rolmodel. "Dat hij weer aan het werk ging als presenterator is natuurlijk een succesverhaal, maar Rob vertelt ook heel open over de chronische gevolgen van zijn beroerte. Dat hij zich soms moeilijk kan concentreren en dat hij wel op tijd pauzes moet nemen."

Ook de ambassadeur van het Reumatofonds, tv-presentatrice Anita Witzier, weet wat reumatopatiënten soms doormaken, vertelt woordvoester Li-ane Kraak. "Rond 2001 werd reuma bij haar geconstateerd en ze had toen erg last van haar knieën. Ze kan zich goed verplaatsen in de grilligheid van de aandoening."

Het Reumatofonds is 'heel blij' met Witzier als boegbeeld. "Ze staat vol in het leven." Juist dat laatste maakt dat menigeen verbaasd reageerde op haar rol van ambassadeur: "Hé, heeft die reuma?" Kraak: "Het is vaak een onzichtbare aandoening. Je ziet het er niet aan af. Daarom is het zo belangrijk dat Anita elke gelegenheid aangrijpt om te praten over reuma en wat de gevolgen kunnen zijn. Het helpt begrip te kweken voor de bijna twee miljoen Nederlanders die een vorm van reuma hebben."

Heeft het Reumatofonds met de komst van Witzier meer donateurs binnengehaald? "Dat durf ik niet te zeggen", antwoordt Kraak. "Wel

horen we bij evenementen positieve geluiden over Anita. Er is een ontzettende waardering voor dat zo'n publiek figuur zich verbindt aan een goed doel."

Wat een goed rolmodel is? "Dat weet je alleen maar achteraf", refereert Liesbet van Zoonen, hoogleraar media en populaire cultuur. Ze refereert aan het verhaal van de Britse Jade Goody, die na haar optreden in Big Brother, in 2002, een volksheldin werd. Vijf jaar later kreeg ze het openlijk aan de stok met een Indiase Bollywoodactrice en werd ze van racisme beschuldigd.

Van Zoonen: "Ze deed vervolgens mee aan Big Boss in India en kreeg in een live-uitzending te horen, dat ze baarmoederhalskanker had. Ze is tot haar dood in maart 2009 in de spotlichten geweest. Daardoor is het aantal vroeger uitstrijkjes in Engeland enorm gestegen. Maar Jade was een onwaarschijnlijk rolmodel, grof, racistisch en als heldin ten ondergegaan."

Of Angelina Jolie die status zal bereiken, valt nog te bezien, denkt Van Zoonen. "Ze is lichtelijk omstreken omdat ze Brad Pitt heeft afgepakt van Jennifer Aniston en omdat ze krankzinnig mager is. Dat ze nu door veel leed is getroffen heeft wel een gunstig effect. Wij als publiek vinden het fijn dat een celebrity zoiets kan overkomen. En de populaire bladen zullen aandacht besteden aan de ziekte. Het zou me niet verbazen als vrouwen uit de risicogroep zich meer laten testen."

De spotjes van de Hersenstichting met Rob Trip sorteren nog steeds effect. Mensen gaan meteen bellen en worden donateur.

Van links naar rechts, van boven naar beneden: Sylvie Meis, Lucille Werner met 'Mis(s)verkiezing', Michael J. Fox, Lance Armstrong en Nancy Reagan.

Kristel van Teeffelen

Angelina Jolie schreef gisteren in een opiniestuk in de *New York Times* waarom ze haar borsten preventief liet verwijderen. Haar moeder overleed op 56-jarige leeftijd aan borstkanker en ook de actrice heeft het gen waardoor ze een sterk verhoogde kans op borstkanker en eierstokkanker heeft. Nu ze behandeld is, kan ze haar kinderen vertellen 'dat ze niet bang hoeven te zijn dat ze mij verliezen aan de ziekte', aldus de actrice in de Amerikaanse krant.

Jolie onderging de behandeling vorige maand. "Ik heb het voor mezelf kunnen houden en ben doorgegaan met mijn werk. Ik schrijf er nu over omdat ik hoop dat andere vrouwen vooral vrouwen bij wie borstkanker in de familie voorkomt op na te gaan hoe groot de kans is dat zij het zelf krijgen."

Presentatrice **Anita Witzier** kreeg eind jaren negentig de diagnose reuma en werd niet lang daarna ambassadeur van het Reumatofonds. "Van reuma hebben mensen altijd het beeld dat het een ziekte van oude mensen is. Toen ik ermee naar buiten

kwam, kreeg ik reacties als: 'Jij? Maar je bent niet oud'."

"Als rolmodel laat je zien dat je ook met reuma nog gewoon je werk kunt uitoefenen. Ook laat je zien dat de buitenkant niet altijd wat zegt over de binnenkant. Ook als je rijk en beroemd bent, kun je tegenslagen kennen. Angelina Jolie is perfect, hoe ze eruit ziet, haar verkering, haar carrière. Niet dus, ook zij kent moeilijke momenten."

"Zelf heb ik nooit zo'n rolmodel gekend. Mijn moeder en oma hadden ook reuma, dus ik wist al wel wat de ziekte betekende. Ik heb er eigenlijk nooit bij stilgestaan om mijn ziekte privé te houden, ik schaam me er niet voor. Door er open over te zijn, heb ik denk ik bijgedragen aan het bespreekbaar maken van reuma. Mensen spreken me er ook op aan, ze willen er graag met me over praten."

Michael J. Fox kreeg in 1990 op 30-jarige leeftijd te horen dat hij aan de ziekte van Parkinson lijdt. De acteur, die bekend is om zijn rollen in de 'Back to the Future'-films en de tv-serie 'Spin City', heeft nog acht jaar gewacht voordat hij zijn ziekte wereldkundig maakte. Niet veel later stopte

LIV

hij met acteren en is hij zich gaan richten op fondsenwerving voor stamcellenonderzoek. Hij gelooft dat die techniek in de toekomst neurologische ziektes kan genezen.

Zanger **René Froger** kreeg in 2005 te horen dat hij prostaatkanker had. Hij besloot dat bekend te maken toen de geruchtenmachine op gang kwam. In een interview met *De Telegraaf* zei hij daar later over: "Ik denk dat het taboe op prostaatkanker daarmee iets kleiner is geworden. Veel mannen denken dat prostaatkanker leidt tot impotentie. Dat kan, maar je hebt het in allerlei stadia. Gelukkig was ik er op tijd bij."

Rob Trip kreeg in 2001 een herseninfarct en zet zich sindsdien in voor de Hersenstichting. Trip presenteert de jarenlang het 'Radio1-journaal' en werd in 2009 anchorman van het 'NOS Achtuurjournaal'. Hij herstelde volledig. "Het is een gek dilemma: aan de ene kant heb je ontzettend veel pech gehad, aan de andere kant heb je juist geluk dat je er zo goed uit bent gekomen", zei hij daar later over in *Trouw*. "Dat is ook de reden geweest dat ik soms eer beeftje terughoudend ben geweest in mijn rol als

Joost Zwagerman, Rob Trip, Anita Witzier. 'Magic' Johnson, René Froger, Mohammed Ali niet lotgenoot

FOTO'S ANP, AFP, EPA, KIPPA

ambassadeur. Ik dacht aan wat mensen misschien zouden denken: 'Heeft hij soms een speciale behandeling gehad?'

Wielrenner **Lance Armstrong** kreeg in 1996 te horen dat hij teelbalkanker had, met uitzaaingen naar de longen en hersenen. Hoewel zijn overlevingskansen laag werden geschat, kwam hij er bovenop en werd hij twee jaar later weer professioneel wielrenner. Succesvol zo leek, tot hij onlangs zijn prijzen in moest leveren vanwege dopinggebruik. Armstrong richtte de stichting Lance Armstrong Foundation op, die zich inzet voor kankeronderzoek.

Sylvie Meis kreeg in 2009 de diagnose borstkanker. De ziekte werd in een vroeg stadium ontdekt, maar toch kreeg de presentatrice voor de zekerheid chemotherapie, waardoor ze last kreeg van haaruitval. Meis, tot voor kort getrouwd met voetballer Rafael van der Vaart, kreeg veel respect toen ze tijdens een tv-uitzending van de Duitse versie van 'So you think you can dance' resoluut haar pruik afdeed.

Berwin 'Magic' Johnson, een van

de succesvolste Amerikaanse basketballers ooit, maakte begin jaren negentig bekend dat hij hiv-positief is. Hij wilde hiermee het taboe rond de ziekte doorbreken. Hij stopte met basketballen en doet sindsdien aan liefdadigheid. Zijn doel: meer bewustheid creëren rondom hiv en aids.

First Lady **Wendy Reagan** kreeg in 1987 te horen dat ze borstkanker had. De vrouw van de Amerikaanse president Ronald Reagan besloot haar borst te laten verwijderen. Volgens het Amerikaanse bureau voor ziektepreventie zette dat meer vrouwen in de Verenigde Staten aan tot het preventief laten onderzoeken van hun borsten.

Schrijver **Joost Zwagerman** vertelde eind vorig jaar in een interview in *de Volkskrant* en bij *De Wereld Draait Door* openhartig over zijn depressie, het gevolg van een echtscheiding en een aantal sterfgevallen in zijn omgeving.

Hij gaf een tijd lang geen interviews, maar besloot erover te praten toen de depressie achter hem lag. Nooit eerder was hij zo openhartig in een interview, constateerde hij.

Lucille Werner heeft sinds haar geboorte een handicap waardoor ze moeilijk loopt. Dat verbergt ze niet. Zo loopt de presentatrice in 'Lingo' bewust van de ene desk naar de andere. "Waarom niet? Daarmee bena- druk ik mijn beperking niet, ik loop zo. Als ik het zou verstoppen, zou ik het juist benadrukken."

Werner zet zich op verschillende manieren in voor de integratie van mensen met een beperking. Zo bedacht ze het tv-programma 'Mis(s)verkezing', een schoonheidswedstrijd voor gehandicapte vrouwen, en richtte ze de Lucille Werner Foundation op. "De foundation helpt gehandicapten bijvoorbeeld aan het werk. Dat is belangrijk. Ik word voortdurend aangesproken door mensen die zeggen dat ze daardoor zelfvertrouwen hebben gekregen. Dat ik een BN'er ben, draagt daaraan bij. Ik laat zien hoe ik omga met mijn handicap. Het relatieveert, mensen gaan mogelijkheden voor zichzelf zien. Zelf heb ik geen rolmodel gehad. Nadat ik bedacht dat ik graag in de mediawereld wilde werken, moest ik dat pad zelf bewandelen. Dat was niet altijd makkelijk. Als er iemand mij voor was geweest, dan had ik minder onzekerheden gehad."

Rob Schouten

Oude wereld

De Duitsers hebben er een passend woord voor: *Verschlimmbeserung*. Letterlijk: verslechtert. Iets wat als verbetering is bedoeld pakt juist slechter uit. De tweede Coentunnel leek er een voorbeeld van. De eerste dag dat je er door kon stond er een enorme file, veel langer dan gebruikelijk voor de oude, eerste Coentunnel. Nu was die wegens renovatiewerkzaamheden afgesloten, dus dat verklaarde de file wel enigszins maar je zou toch zeggen dat zo'n nieuwe tunnel het fileleed niet nog erger zou mogen maken. Veel vernieuwings lijken Verschlimmbeserungen. Volgens sommigen was bijvoorbeeld de introductie van de euro dat. We hadden, beter bij die goeie oude gulden kunnen blijven. Nog steeds zijn er mensen die het gevoel hebben dat we door de euro worden opgelicht in plaats van verlicht. De Fyra lijkt er ook een mooi voorbeeld van. Ik hoor er weliswaar niks meer over maar intussen rijdt die hogesnelheidstrein nog altijd niet. Zelf heb ik sinds kort een zogeheten parkeer-app op mijn smartphone. Daarmee kun je inloggen en je parkeergeld betalen. Voordeel: je betaalt op maat, niet zoals bij de meeste fysieke parkeermeters te veel voor niet gebruikte minuten. Maar dan moet je niet vergeten: die parkeer-app ook op tijd weer af te sluiten. En dat vergat ik dus wel. Gevolg, ik betaalde voor een parkeerbeurt van tien minuten het bedrag voor drie uur. Weliswaar waarschuwt de parkeer-app na twee uur dat je nog aan het betalen bent maar om die waarschuwing te krijgen moet je wel je telefoon aan hebben staan. De meeste Verschlimmbeserungen hebben te maken met het trage aanpassingsvermogen van de mens. We krijgen iets nieuws maar moeten er nog aan wennen. De file voor de Coentunnel bijvoorbeeld werd verklaard uit het feit dat automobilisten de nieuwe situatie nog niet goed doorhadden. Ik moet nog wennen aan mijn parkeer-app. Ooit moet de dag van het heil aanbreken, dan is het nieuwe systeem ingedaald en sluit ik 'm iedere keer automatisch op tijd af. Tot die tijd moet ik me goed concentreren op de vernieuwing. Veel schijnbare Verschlimmbeserungen zijn eigenlijk kinderziektes. Je kunt je afvragen waarom de mens eigenlijk aan kinderziektes lijdt, maar de verklaring is allicht dat-ie er later sterker uit komt. Misschien zijn het wel evolutionaire principes; wie niet doot de kinderziektes heenkamt valt als zwakkeling af. Kortom, verbeteringen hebben vaak enige tijd nodig om door te breken. Wie daar geen zin in heeft of het risico dat het toch weer niks wordt te groot vindt, is een conservatief. Daar is eigenlijk ook niet zoveel op tegen, alleen schiet het dan niet op. Sommige mensen willen ook helemaal niet opschieten, zij kiezen voor de oude veiligheid zonder zich te realiseren dat die ook ooit een vernieuwing was. In Amsterdam gaat een vrouw weer een tijdje in een spelonk leven om te kijken hoe dat was. Geen verpakt voedsel, geen deodorant, niet fietsen. Op naar een primitieve, onhandige, vuile wereld! Met de gedachte dat het zo ooit prima was. Zoals misschien straks iemand nostalgisch onze achterlijke tijd nog eens wil uitproberen.